

ΕΛΛΑΔΑ, Ο ΟΛΛΑΝΔΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ARNON GRUNBERG ΣΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΠΑΡΑΧΑΪΔΕΜΕΝΑ ΠΑΙΔΙΑ

Ο συγγραφέας Arnon Grunberg επισκέφθηκε τον δήμαρχο Θεσσαλονίκης και τον επικεφαλής ενός τοπικού τηλεοπτικού σταθμού. Η «κοινωνική κρίση» απασχολεί και τους δύο. «Είχαμε γίνει υπερρόπτες».

Βρίσκομαι σ' ένα άνετο δωμάτιο μαζί με τον δήμαρχο Γιάννη Μπουτάρη και πίνουμε καφέ. Ο Μπουτάρης καπνίζει ασταμάτητα αλλά αυτό είναι στην Ελλάδα κανόνας κι όχι εξαίρεση. Κοιτάζω τα τατουάζ στα δάχτυλά του, τα σκουλαρίκια και αναγνωρίζω τον άνθρωπο που ήξερα μέσα από άρθρα που έχουν γραφτεί γι' αυτόν.

Ο δήμαρχος δεν είναι επαγγελματίας πολιτικός αλλά παραγωγός κρασιού. Το 1969 αποφοίτησε από το Οινολογικό Ινστιτούτο Αθηνών. Είναι 70 ετών με μαλακό βλέμμα και η φωνή του ηχεί βαριά από το κάπνισμα. (.....)

«Ίσως είναι μια πολύ αυτονόητη ερώτηση αλλά γιατί ασχοληθήκατε τόσο αργά με την πολιτική;»

«Είμαι άνθρωπος με πολιτική συνείδηση, πεπειθήσεις και ιδεολογία. Είμαι σοσιαλδημοκράτης αν και δεν είμαι σίγουρος για το τι σημαίνει αυτό σήμερα. Όταν ήμουν πρόεδρος των οινοπαραγωγών είχα διακηρύξει πως δεν είναι σημαντικό το να κοιτάμε πώς θα εξασφαλίσει ο καθένας ένα κομμάτι κέρδος για τον εαυτό του αλλά πώς θα επεκτείνουμε την ελληνική αγορά οίνου και αυτό είναι κάτι που απαιτεί κοινή προσπάθεια. Έχω δυο κόρες κι ένα γιο και επειδή είμαστε πολλοί στον τομέα αυτό, μπήκα στη πολιτική» λέει ο Μπουτάρης με ειρωνική διάθεση.

«Ήσασταν προετοιμασμένοι για αυτό το αξίωμα ή είναι αρκετό το να έχει κάποιος πολιτικές πεποιθήσεις;»

«Είναι αδιανόητη η ζωή χωρίς την πολιτική γι' αυτό και απαιτήσα από τους κατοίκους της Θεσσαλονίκης να συμμετέχουν όλοι μαζί στην λύση των προβλημάτων της πόλης, τα σκουπίδια για παράδειγμα. Αν δεν βοηθήσουν όλοι οι κάτοικοι το πρόβλημα δεν θα μπορέσει να λυθεί. Είναι απαραίτητη η συμμετοχή όλων. Δεν έχουμε μόνο οικονομική κρίση αλλά και κοινωνική. Η οικονομική κρίση θα περάσει μετά από μια πενταετία αλλά η κοινωνική κρίση δεν θα ξεπεραστεί εύκολα και θα διαρκέσει πολύ περισσότερο. Οι ρίζες της βρίσκονται στην εποχή αμέσως μετά την δικτατορία, το 1974».

ΚΑΝΕΝΑΣ ΣΕΒΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΛΟΥΤΟ ΜΑΣ

«Στην πράξη δεν υπάρχουν νόμοι και αυτό είναι το μεγάλο πρόβλημα, συνεχίζει ο Μπουτάρης. Οι πολίτες θέτουν τον εαυτό τους πάνω από τον νόμο και αυτό αρχίζει με τους πολιτικούς. Πρέπει να μάθουμε να εφαρμόζουμε τους νόμους και εγώ συναντάω αντίσταση επειδή εφαρμόζω τους νόμους. Χρειάστηκε μάλιστα να καλέσω την βοήθεια της αστυνομίας για να επιβάλω την εφαρμογή

του νόμου ακόμα κι εδώ στο κτήριο αυτό. Η σχέση των πολιτών με την πολιτεία είναι προβληματική, ίσως εξαιτίας της ιστορίας μας, η γερμανική κατοχή, ο εμφύλιος. Δεν έχουμε μάθει να σεβόμαστε τις αποφάσεις της πλειοψηφίας. Η μόνη αυτονόητη σχέση του πολίτη με το κράτος είναι η υποψία του πολίτη πως το κράτος ψεύδεται. Αλλά φταίει και το ότι γίναμε υπερόπτες. Κάνουμε τα πάντα για να μην πληρώσουμε φόρους αλλά απαιτούμε κοινωνικές παροχές, καλούς δρόμους, καλή εκπαίδευση. Δεν έχουμε κανένα σεβασμό για τον πλούτο. Το ίδρυμα Νιάρχου που ιδρύθηκε από έναν πλούσιο Έλληνα και διαθέτει 500 εκατομμύρια για κοινωνοφελείς σκοπούς περιφρονείται από όλους επειδή κυκλοφορούν φήμες πως ρουφάει το αίμα των υπαλλήλων του.

Μην ξεχνάμε πως μόλις το 1952 έγινε η εκτέλεση ενός πολιτικού προσώπου, του Νίκου Μπελογιάννη, αντιστασιακού και στελέχους του κομμουνιστικού κόμματος που κατηγορήθηκε για κατασκοπεία υπέρ της Σοβιετικής Ένωσης».

«Σας επαινούν κυρίως για την ανάπτυξη του τουρισμού»

« Ναι, έφερα Τούρκους και Ισραηλίτες, εξαιτίας της ιστορίας της Θεσσαλονίκης. 500 χρόνια ήταν εδώ το Οθωμανικό κράτος. Η Θεσσαλονίκη είχε πριν τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο μια από τις μεγαλύτερες Εβραϊκές κοινότητες της Ευρώπης. Οι Εβραίοι της Ισπανίας κατέφυγαν στην Θεσσαλονίκη. Στις εργασίες που γίνονται τώρα για το μετρό, βρίσκουμε αντικείμενα του ιστορικού παρελθόντος της πόλης από την Ρωμαϊκή και Βυζαντινή εποχή. Η συνύπαρξη είναι χαρακτηριστικό της Θεσσαλονίκης. (...) Το 1912 με την απελευθέρωσή της η Θεσσαλονίκη έπαψε να είναι Οθωμανική. Υπήρχαν 3-4 εβραϊκές εφημερίδες, 3-4 τουρκικές, 3 ελληνικές, μια αγγλική, μια γαλλική και μια γερμανική. Αυτή ήταν η Θεσσαλονίκη. Στη δεκαετία του 20 εξαφανίστηκαν οι Τούρκοι (*τόσο οι Έλληνες όσο και οι Τούρκοι ευθύνονται για εθνική κάθαρση και διωγμούς, A.G.*) και οι ναζί εξολόθρευσαν τους Εβραίους. Η πόλη αριθμεί σήμερα ένα εκατομμύριο κατοίκους ενώ πριν λίγα χρόνια ήταν μια πόλη 300 χιλιάδων κατοίκων. Θέλω να θυμίσω στους κατοίκους της Θεσσαλονίκης την ιστορία τους».

« Τι μπορείτε να κάνετε σαν δήμαρχος σε μια περίοδο κρίσης τη στιγμή που η παραμονή της Ελλάδας στην ευρωζώνη δεν είναι πια αυτονόητη;»

«Ένας από τους σημαντικότερους πυλώνες της ΕΕ είναι η αλληλεγγύη, χωρίς αυτή δεν μπορεί να υπάρξει Ενωμένη Ευρώπη. Επιπλέον δεν πρέπει να αγνοούμε πόσο ικανοποιημένοι ήταν οι Γερμανοί και οι Ολλανδοί επιχειρηματίες με την πώληση στην Ελλάδα στρατιωτικού εξοπλισμού και αγαθά κατανάλωσης . Μερικοί Γερμανοί πολιτικοί υιοθέτησαν έναν τέτοιο πολιτικό λόγο σαν να ήθελαν να ξεκινήσουν έναν Τρίτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Η Merkel έχει αλλάξει τώρα την στάση της απέναντι στην Ελλάδα αλλά στην πραγματικότητα δεν έχει αλλάξει τίποτα. Έχω άμεση επαφή με δημάρχους στην Γερμανία και προσπαθώ με τον απλό αυτό τρόπο να επηρεάσω την πολιτική εκεί».

«Τι σημαίνει ακριβώς αυτό για την πόλη της Θεσσαλονίκης;»

« Στην Ελλάδα έχουμε ένα συνωστισμό πληθυσμού στις πόλεις όπου η Αθήνα, με εξαίρεση την Σεούλ, κατέχει παγκοσμίως τα πρωτεία, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει πως οι κάτοικοι έχουν αποκτήσει την συνείδηση του κατοίκου της πόλης. Κυριαρχεί ακόμα η νοοτροπία του χωριάτη γι' αυτό και θέλω να αποκτήσουν οι Θεσσαλονικείς γνώση της ιστορίας της πόλης».

(...)

ΤΟΠΙΚΟΣ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ

Ο Φίλιος Στάγγος είναι δημοσιογράφος και διευθυντής ενός τοπικού δημοτικού τηλεοπτικού σταθμού τον οποίο συνάντησα στον διάδρομο του δημαρχείου.

« Με διόρισε ο δήμαρχος, λέει ο Στάγγος. Δούλεψα για αρκετά μεγάλο διάστημα στις Βρυξέλλες και σαν ανταποκριτής για τα ελληνικά ΜΜΕ στο Αφγανιστάν και Ιράκ. Τώρα μου ζήτησε ο δήμαρχος να εργαστώ εδώ. (...) Ο Μπουτάρης είναι ίσως από τους τελευταίους εκπροσώπους της αστικής τάξης της Θεσσαλονίκης που ίσως να μην υπάρχει πια. Τα τελευταία χρόνια είχαμε μεγάλη κοινωνική ανάπτυξη αλλά όλος αυτός ο πλούτος δεν έφερε ταυτόχρονα και την συνείδηση της ευθύνης που απαιτείται στη σχέση πλούτου και δύναμης και έτσι δημιουργήθηκε μια μεσαία τάξη που δεν είχε συνείδηση των αξιών που παραδοσιακά ανήκουν σε αυτήν με αποτέλεσμα να μας απογοητεύσει και να μας καταστρέψει».

« Πώς εξηγείται αυτό;»

«Για να το καταλάβετε θα πρέπει να γυρίσουμε πίσω στο 1974. Το τέλος της δικτατορίας δεν έφερε μόνο την δημοκρατία αλλά και την παρακμή. Το 1981 η Ελλάδα έγινε μέλος της ΕΟΚ. Πολλές αναλύσεις εκείνης της εποχής αποκαλύπτουν πως η Ελλάδα δεν ήταν έτοιμη να γίνει μέλος της κοινότητας. Αλλά ο Kohl και ο Giscard d'Estaing επέμεναν. Αν η Ελλάδα δεν γινόταν μέλος της κοινότητας υπήρχε η απειλή του πολέμου με την Τουρκία κάτι που ακούγεται σήμερα ίσως εντελώς υποθετικό αλλά αναρωτιέμαι τι θα γινόταν αν η ΕΕ αναγνώριζε την Γιουγκοσλαβία στην προηγούμενη μορφή της σαν μέλος της ευρωπαϊκής ζώνης αντί να περιμένει την διάσπασή της και την ένταξη των επι μέρους κρατιδίων όπως την Σλοβενία και την Κροατία για παράδειγμα. Ας μην ξεχνάμε επίσης πως εκείνη την εποχή η Τουρκία είχε μόλις νικήσει τον πόλεμο με την Κύπρο και είχε σκοπό, όπως και τώρα, να γίνει μια υπερδύναμη στην περιοχή».

ΕΙΣΑΓΩΓΕΙΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΩΝ

« Και τι έγινε μετά το 1981;»

« Μετά το 1981 η Ελλάδα έγινε εισαγωγέας. Πρώτα-πρώτα του συναισθήματος της ασφάλειας, μιας ασφάλειας τόσο πραγματικής όσο και ψυχολογικής. Κατόπιν χρημάτων. Το καθαρό εγχώριο προϊόν από επιχορηγήσεις της ΕΕ έφτασε κάποια στιγμή στο 20%. Αλλά η ΕΕ είναι στην ουσία ένας μηχανισμός που φροντίζει για ανακατανομή των κεφαλαίων και δεν πρέπει να κάνουμε πως δεν το γνωρίζουμε. Παράλληλα γίναμε και εισαγωγείς νομοθεσιών επειδή στερούμαστε δικών μας δημοκρατικών παραδόσεων. Μόνο που δεν γνωρίζαμε πώς να εφαρμόσουμε αυτούς τους νόμους, πώς να τους σεβόμαστε. Ασχολούμασταν μανιακά με την σύγκριση της χώρας μας με την Πορτογαλία με την οποία μοιραζόμασταν την τελευταία θέση, πριν δηλαδή την ένταξη των ανατολικών χωρών.

Συμπεριφερόμαστε σαν παραχαϊδεμένα παιδιά χωρίς αυτό να σημαίνει πως η στάση της Γερμανίας και Ολλανδίας τα τελευταία χρόνια ήταν σωστή απέναντί μας. Αλλά και η ελληνική ιστορία παίζει σημαντικό ρόλο σε αυτή την εξέλιξη. Έχουμε γνωρίσει 500 χρόνια οθωμανικής κατοχής, το σύγχρονο ελληνικό κράτος υπάρχει μόλις 200 χρόνια και αυτοί οι δύο αιώνες είναι γεμάτοι πολέμους και εμφυλίου. Ο κόσμος δεν γνωρίζει τι είναι δημόσιος χώρος, τι θα πει κοινό καλό. Το έλλειμμα δεν είναι οικονομικό. Η κρίση είναι παγκόσμια και η Ελλάδα είναι μέρος αυτής της κρίσης ενώ το έλλειμμα που αντιμετωπίζει η Ελλάδα είναι έλλειμμα δικαιοσύνης. Το πρόβλημα βρίσκεται στη σχέση του πολίτη με τον νόμο ή μάλλον του πολίτη με τις αρχές. (...) Υπάρχει παντελής έλλειψη κοινοτικότητας. Τέλος, υπάρχει το πρόβλημα πως τόσο η νομοθεσία όσο και η εφαρμογή της χαρακτηρίζεται από κάποιες εγκληματικές παραμέτρους. Η αστυνομία είναι επίσης ένα άλλο πρόβλημα της ελληνικής κοινωνίας. Όσο για τους πολιτικούς, αυτοί συνεργάζονταν στενά με ιδιώτες

ή εταιρείες που είχαν έναν σκοπό: το προσωπικό τους συμφέρον. Στην πραγματικότητα είμαστε μια κοινωνία με επαρχιακό χαρακτήρα που πιέστηκε να αλλάξει σε μικρό χρονικό διάστημα σε αστική χωρίς όμως να έχει αλλάξει ταυτόχρονα και η συμπεριφορά του πληθυσμού. Η Αθήνα για παράδειγμα δεν είναι ευρωπαϊκή πόλη αλλά μια πόλη με χαρακτήρα μεσοανατολίτικο».

«Περιγράφεις την εικόνα μιας χώρας διαλυμένης εδώ και δεκαετίες».

«Το 43% του πληθυσμού της Ελλάδας κατοικεί στην Αθήνα και η οικονομία της Αθήνας στηρίζεται αποκλειστικά στο κράτος. Δεν είμαστε Λιβύη αλλά χωρίς αμφιβολία η Μέση Ανατολή αρχίζει στην Αθήνα. Βλέπουμε τώρα κάποιες αλλαγές στην οικονομία, δίνονται ευκαιρίες στην ιδιωτική πρωτοβουλία. Η Αθήνα ήταν ένα Ελντοράντο που βάραινε τις επόμενες γενιές. Έχουμε γίνει μια κοινωνία κερδοσκόπων και γι' αυτό φταίμε αποκλειστικά εμείς οι ίδιοι».

ΕΛΛΕΙΨΗ ΣΕΒΑΣΜΟΥ

« Και ποια θα πρέπει να είναι τώρα η εξέλιξη;»

« Είναι φανερό ποια είναι τα θύματα αυτής της κατάστασης, η έλλειψη σεβασμού προς το δημόσιο χώρο για παράδειγμα. Αλλά ταυτόχρονα σκέφτομαι πως η Ελλάδα είναι ένα πείραμα παγκόσμιας ευρύτητας. Πως εδώ εφαρμόζεται ένα πείραμα για αποδειχθεί ποια θεραπεία θα εφαρμοστεί στη συνέχεια και σε άλλες χώρες. Τώρα βυζαίνουν την μεσαία τάξη μέχρι τελικής πτώσεως ενώ παρακολουθούν πόσο θα αντέξει. Εμείς δεν μπορούμε να σώσουμε το παγκόσμιο τραπεζικό σύστημα. Η θεραπεία φαίνεται να είναι άδικη. Η συγκέντρωση της εξουσίας στην Αθήνα είναι άλλο πρόβλημα. Η Θεσσαλονίκη εκπροσωπεί την περιφέρεια και εδώ τα προβλήματα είχαν αρχίσει πολύ νωρίτερα με τον πόλεμο στην Γιουγκοσλαβία. Η Θεσσαλονίκη έχει μακρά αστική παράδοση, πιο παλιά ίσως από άλλες Ευρωπαϊκές πόλεις και τώρα είναι ζήτημα διατήρησης αυτής της αστικής κληρονομιάς. Αυτός είναι και ο πυρήνας του αγώνα εναντίον των ακροδεξιών. Η ελεύθερη αστική παράδοση εναντίον του επαρχιωτισμού των ακροδεξιών. Αλλά η Χρυσή Αυγή αποτελείται κυρίως από την ρητορική και τις μεθόδους των νεοναζί»/

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑ

« Υπάρχουν εκτός από την κρίση και άλλοι λόγοι για την επιτυχία των εξτρεμιστών της Χρυσής Αυγής σε σύγκριση με άλλα ακροδεξιά κόμματα στην Ευρώπη;»

« Για χρόνια είχαμε να κάνουμε με την νομιμοποιημένη βία των ακροαριστερών, ήταν ζήτημα χρόνου να εμφανιστεί η βία των ακροδεξιών. Επιπλέον οφείλεται αυτό και στην τηλεόραση και ειδικά με την εμφάνιση των εμπορικών καναλιών που μας σερβίρουν αυτό που μπορούμε να ονομάσουμε πολιτιστική γενοκτονία. Μετά την δολοφονία φοιτητών το 1973 στις 18 Νοεμβρίου, δημιουργήθηκε μια παράδοση διαδηλώσεων. Κάθε χρόνο στις 18 Νοέμβρη γίνονται διαδηλώσεις αλλά και ταραχές που είναι πιθανόν να οργανώνονται από προβοκάτορες της πολιτείας για να αμαυρώσουν τις διαδηλώσεις για την επέτειο της 18^{ης} Νοεμβρίου ή από αριστεριστές που χρησιμοποιούν την βία για να πετύχουν τους σκοπούς τους. Στην Ελλάδα είναι δύσκολο να ορίσουμε τι είναι εξτρεμιστική βία και τι βία που προέρχεται από την πολιτεία. Η αστυνομία για παράδειγμα χρησιμοποιεί μεσαιωνικές μεθόδους εναντίον των μεταναστών. Με όλες αυτές τις εξελίξεις φτάσαμε στο σημείο να θεωρείται η πολιτική βία έννομο μέσο. Σήμερα βλέπουμε ένα κόμμα στα δεξιά της πολιτικής γκάμας να χρησιμοποιεί την ίδια την δημοκρατία την οποία έχει στόχο να διαλύσει. Αυτό το κόμμα αποτελεί τον μεγαλύτερο κίνδυνο για την Ελλάδα. Και φυσικά έχουμε και το πρόβλημα των μεταναστών. Το ερώτημα είναι πόσους μετανάστες μπορεί να αντέξει μια χώρα με μια διαλυμένη κοινωνία αλλά σίγουρα δεν πιστεύω πως θα εξουδετερώσουμε ένα ακροδεξιό κόμμα επιτρέποντάς του τη συμμετοχή στη πολιτική ζωή. Νομίζω πως μια απαγόρευση συμμετοχής είναι αναγκαίο μέτρο και εκεί όπου παραβαίνουν τους νόμους θα πρέπει να διώκονται.

Ταυτόχρονα αναρωτιέμαι αν υπάρχει η πολιτική θέληση να γίνει κάτι γι' αυτό. Πολλοί αστυνομικοί είναι υποστηρικτές της Χρυσής Αυγής. Ζήτησα μετά από δική σου παράκληση από υποστηρικτές της Χρυσής Αυγής να μιλήσουν μαζί σου αλλά κανείς δεν ανταποκρίθηκε. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούν είναι ακραίες, τους αρέσει να δέρνουν δημοσιογράφους».

Στις 30 Δεκεμβρίου ταξιδεύω με το τραίνο για την Αθήνα. Οι σιδηροδρομικοί σταθμοί στην Θεσσαλονίκη και Αθήνα δίνουν μια εντύπωση δυσάρεστη, μια εικόνα εγκατάλειψης αλλά το τραίνο είναι άνετο και ευχάριστο. Ο καφές εσπρέσσο είναι πολύ καλύτερος από τον καφέ στα τραίνα της Γαλλίας και όταν πάω να παραγγείλω κάτι για φαγητό η υπάλληλος λέει πως όλα έχουν πουληθεί. Οι ταξιδιώτες πίνουν και τρώνε σαν τρελλοί.

Η Αθήνα είναι ευχάριστη και ζωντανή. Τα καφέ και εστιατόρια πολυτελείας είναι γεμάτα αλλά και τα άλλα το ίδιο. Δεν έχω καθόλου την εντύπωση πως η Αθήνα είναι μια μεσανατολίτικη πόλη αλλά έρχεται συχνά στο νου μου η Βαγδάτη. Η Αθήνα μου αρέσει. Οι άνθρωποι είναι φιλικοί, το φαγητό καλό και η αστική τάξη τα πάει καλά. Ακόμα και οι ζητιάνοι είναι ευγενικοί όπως στην Νέα Υόρκη. Θα μπορούσα άνετα να μείνω εδώ. Κάτι αιωρείται στον αέρα, κάτι που δεν θάθελες να χάσεις.

Η κρίση, από ότι κατάλαβα στο μεταξύ, είναι μια δυνατότητα και μια μόνιμη κρίση είναι μια μόνιμη δυνατότητα.